

הערות לסיכומים הכלכליים של ענף הרפת

רפי בנתור, מעגן מיכאל

וכאשר הנתונים הם בערבון מוגבל. יש ליזום הדרכה ומעקב שוטפים על ידי ההתארגנויות האזוריות ומשרד החקלאות גם במשך השנה. יש להכניס את מרכזי המשק לתמונה ולדאוג שבכל רפת יהיו דיווח וניתוח חודשיים של השלוחות השונות כדי לתת תשובות מתאימות בזמן אמיתי.

אין הצדקה כלכלית ואירגונית שיהיו פערים כה גדולים בין רפתות קיבוציות שונות באותו האזור.

ברצוני להוסיף מספר הערות על מדדי ריווחיות, השוואה בין משקים ועוד. חשוב לדעת כי אין מדד בלעדי לרווחיות. לצרכים שונים ולטווחי זמן שונים יש להשתמש במדדים שונים.

לטווח הקצר. (לגבי ענף קיים) המטרה היא מקסימום עודף ברוטו* וכמדד לרווחיות ויעילות ניתן לקחת את העודף ברוטו כאחוז מהתפוקה. יתכן ומדד נכון יותר לטווח הקצר יהיה עודף ברוטו לאחר ניכוי הוצאות הרבית על הון בע"ח, שניתן לראות בה הוצאה נמנעת (ניתן לייצר כמות חלב נתונה במספר שונה של פרות בהתאם לתנובתן).

לצרכים שונים ניתן לייחס את העודף ברוטו לגורם ייצור כלשהו כגון פרה, י"ע וכד', או אפילו ל-1000 ליטר חלב, ובד"כ המגמה תהיה זהה.

לטווחים בינוניים וארוכים. מדד הרווחיות הוא התמורה לעבודה (הכנסות פחות הוצ. משתנות + קבועות), ו/או התמורה להון (הכנסות פחות הוצ. משתנות + הוצ. עבודה), ושניהם בסכומים מוחלטים ובאחוזים מהתפוקה. גם מדדים אלה ניתן לייחס לגורם ייצור כלשהו או לחלב.

לסיום מספר דוגמאות לבעיות של השוואת המשקים באזור כפי שזה נעשה כיום.

כמדי שנה עם פרסום הסיכומים האזוריים של ענף הרפת, והשוואת המשקים לפי דירוגי רווחיות שונים, שב ומתחדש הויכוח העקר והשולי, האם משק זה או אחר גבוה יותר בליגה או נמוך יותר.

הויכוח הנ"ל לפעמים מסיט את הדיון מהעיקר והוא – מצב הענף בכללותו. באופן כללי, מטרת הענף היא רווח סביר ותמורה נאותה להון ולעבודה שהושקעו ומושקעים בענף. לאור מטרה זו יש לבדוק את תמונת המצב האמיתית באזור ולראות, מה יש לעשות כדי לשפר את המצב ברמת הרפתן הבודד, המשק הבודד והאזור.

בנסיון למצוא את התשובות לכך יש ערך רב לניתוח מפורט של המשקים המצטיינים והדרכים השונות שהובילו להשגים, כדי שניתן יהיה ללמוד מהם. לצורך הגדרת המשקים המצטיינים ניתן להשתמש במספר מדדי רווחיות שיצביעו על קבוצה זו.

מתוך מעקב של שנים רבות אחר סיכומי הרפת באזורים שונים וב"גרנות" בעיקר, ניתן לומר שערכם של הכנסים הללו מוגבל מאוד. בדיקה רצינית של מרבית הרפתות מראה, שהתמורה לעבודה לאחר ניכוי כל ההוצאות אינה מספיקה ומה שיותר מדאיג – לא מסתמנת מגמת שיפור שהיתה צפויה עם עליית הרמה המקצועית, המחקר וכדומה.

המסקנה מכך היא, שמרבית הרפתנים אינם מסוגלים להתמודד מהבחינה המקצועית והכלכלית כאחד במורכבות הרבה של הענף ותנאי הסביבה המשתנים. השינויים הם: שיעור האינפלציה; יחסי מחירים בין המזונות השונים; יחסי מחיר חלב/מזון; יחסי מחיר חלב/שומן; חלב/בשר וכיו"ב. המסקנה המתבקשת מכך היא, שלא די בכינוס שנתי בפיגור של 6 חדשים

* עודף ברוטו = הכנסות פחות הוצ. נמנעות

4. משק החליט לצמצם י"ע וכתוצאה ירד במקצת העודף ברוטו אבל עלה העודף נטו (חסכון בעבודה גבוה מהפסד הכנסה).

5. משק קנה עגלה מערבלת וכתוצאה עלה העודף ברוטו אבל ירד העודף נטו (עליה בהוצאות הקבועות).

בעיות אלה ואחרות וכן אמינות הנתונים במקרים רבים מקשות על השוואה בין הרפתות ומחייבת הבנה וזהירות בהסקת מסקנות. יחד עם זה, תמיד ניתן לאתר את אותן הרפתות ששומרות על יציבות בהשגים הכלכליים והמקצועיים לאורך שנים.

1. עודף ברוטו לפרה + גידול (ואפילו לליטר חלב) מושפע מהיחס הכמותי והאיכותי בין שלוחת הפרות ושלוחת הגידול, ולכן כל תמחיר שאינו נעשה בנפרד לגבי כל שלוחה עשוי להטעות.

2. מחיר מזון נורמטיבי לכל המשקים עשוי לפגוע במשק שאצלו המחיר הריאלי נמוך יותר והוא לקח זאת בחשבון בעת תכנון המנה. במידה והיה עליו לתכנן במחיר הנורמטיבי, סביר להניח שהיה בונה מנה אחרת.

3. מספר י"ע לפרה עשוי להטעות מאחר ולילדים ולזמניים איכות שונה, ובהתאם גם מחיר נמוך יותר. במידה שמשק מחליף עבודה עצמית בעבודה שכירה או בהון, זה לא יבוא לידי ביטוי.

על ממשק זבל, זבובים והדברה

אברהם הברון, קב' בארי

מרכיב ורטוב (25%-80% רטיבות). קילוגרמים מעטים מספיקים לייצור אלפי זבובים. כיצד חלב לא נוכל להימנע מהפקת זבל כתוצר לוואי, אך אפשר לשפר את הטיפול בו. זבל המתביש תוך ימים מספר, כגון בשבילים והחצרות המגורדים לעתים קרובות, לא תתפתחנה בו ריחות זבובים. זבל הנתון בקביעות להידוק על ידי רגלי הבהמות, כגון בסככות רפד עמוק של פרות ועגלות – גם הוא אינו מתאים להן. הזבל הרטוב, כגון ליד שקתות וברזים מזילים, זה הנשטף ממכוני החליבה, וזה המצוי בערמות הקטנות והגדולות שטרם הוצאו לשדה – מהווה מוקד דגירה עיקרי. בזבל בלתי מטופל המוערם בשדה טרם הצנעה תימשך התפתחות הריחות וענני זבובים ימצאו את דרכם ליישוב. כמויות קש ושחת שנרטבו, שולי בורות התחמיץ (בעיקר אלה המכילים זבל עופות) גם הם תורמים את חלקם, ואל נשכח את האתרים השוליים: אורות הסוסים, כלובי היונקים,

כידוע, הזבובים למיניהם הינם מציקנים גדולים ומעבירי זיהום ומחלות לאדם ולבהמה. כושרם הרב להתגבר על מערכי ההדברה שלנו גם הוא מפורסם ברבים, יום-יום אנו עדים להצלחתם במאבק. כרפתנים עלינו להכיר באחריותנו כלפי היישוב בו אנו פועלים, בתור יצרני זבובים מהמדרגה הראשונה.

כחם הרב של הזבובים נובע בעיקר מכושר ריבוי גבוה (נקבה אחת עשויה להטיל עד 1,000 ביצים, המתפתחות בחום הקיץ תוך 8-10 ימים לזבובים חדשים), ומפיתוח תנגודת לחומרי הדברה כימיים, בקצב העולה על כושר ההמצאה, הפיתוח, הרישוי והייצור של ענקי התעשייה הכימית הבין-לאומית. דרך ההדברה המסורתית נוסח "זבנג וגמרנו", עם תרסיס זה או אחר – אינה עובדת עוד.

מה ניתן לעשות? נתחיל בממשק נאות של הזבל.

זבובים אינם מתרבים אלא בחומר אורגני